

RR Mechatronics
Masters of Measurement

R&R Mechatronics International B.V.
Jaarverslag 2018

Inhoudsopgave

Bestuursverslag	7
Algemene informatie	7
Financiële informatie	8
Voornaamste risico's en onzekerheden	9
Financiële prestatie indicatoren	9
Omzetontwikkeling.....	9
Netto winst	9
Brutomarge.....	10
EBITDA.....	10
Werkkapitaal.....	10
Personeelsaangelegenheden	10
Financiële instrumenten.....	10
Onderzoek en ontwikkeling	11
Maatschappelijke aspecten van ondernemen	11
Toepassing gedragscodes.....	11
Overige informatie	12
Informatievoorziening en automatisering.....	12
Marketing en distributie	12
Interne beheersing van processen en procedures, risicomanagement en kwaliteitsbeheersing.....	12
Financiering	13
Personeelsbezetting	13
Geconsolideerde balans per 31 december.....	15
Geconsolideerde winst- en verliesrekening over januari tot en met december.....	16
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over.....	17
Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2018	18
Algemeen.....	18
Verslaggevende entiteit en relatie met moedermaatschappij(en)	18
Verslaggevingsperiode	18
Toegepaste standaarden	19
Continuïteit	19

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling	19
Presentatie- en functionele valuta	20
Gebruik van schattingen	20
Grondslagen voor consolidatie	21
Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta's	21
Financiële instrumenten	22
Immateriële vaste activa	23
Materiële vaste activa	25
Financiële vaste activa	26
Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa	27
Vorraden	28
Vorderingen	29
Liquide middelen	29
Eigen vermogen	29
Agio	29
Voorzieningen	30
Langlopende schulden	31
Kortlopende schulden	31
Opbrengstverantwoording	31
Personeelsbeloningen	33
Leasing	35
Overheidssubsidies	36
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten	36
Belastingen	37
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen	38
Kasstroomoverzicht	38
Gebeurtenissen na balansdatum	39
1. Immateriële vaste activa	39
2. Materiële vaste activa	40
3. Financiële vaste activa.....	41
4. Voorraden.....	41
Onderhanden werk	41

Gereed product en handelsgoederen	42
5. Vorderingen	42
Vorderingen op handelsdebiteuren	43
Overige vorderingen	43
Overlopende activa	43
6. Liquide middelen	43
7. Groepsvermogen	44
8. Voorzeningen	44
Voorziening latente belastingverplichtingen	44
Voorziening garantieverplichtingen	44
Voorziening groot onderhoud	45
9. Langlopende schulden	45
Obligatielening	46
Schulden aan kredietinstellingen	46
Convenanten	47
Schulden aan participanten	47
Overige schulden	48
10. Kortlopende schulden	48
Schulden aan kredietinstellingen	48
Schulden aan participanten	48
Te betalen belastingen en premies sociale verzekeringen	49
Overige schulden en overlopende passiva	49
11. Financiële instrumenten	49
Algemeen	49
Kredietrisico	49
Renterisico en kasstroomrisico	50
Liquiditeitsrisico	50
Reële waarde	50
12. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	51
Meerjarige financiële verplichtingen	51
13. Brutomarge	52
14. Lonen en salarissen	52

Personeelsbestand	52
15. Sociale lasten en pensioenlasten	53
16. Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa.....	53
17. Overige bedrijfskosten.....	54
18. Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	54
19. Rentelasten en soortgelijke kosten	54
20. Belastingen	54
21. Gebeurtenissen na balansdatum.....	55
Enkelvoudige balans per 31 december	57
Enkelvoudige winst- en verliesrekening over januari tot en met december.....	58
Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening 2018.....	59
Algemeen	59
Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling	59
Financiële instrumenten	59
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	59
Resultaat deelnemingen	59
22. Immateriële vaste activa	60
23. Financiële vaste activa.....	61
24. Vorderingen	62
25. Eigen vermogen.....	63
Geplaatst kapitaal	64
Agio	64
Reserve omrekeningsverschillen	64
Andere wettelijke reserves	64
Overige reserves	65
Onverdeeld resultaat	65
<i>Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2017</i>	65
<i>Voorstel tot resultaatbestemming 2018</i>	65
Garantievermogen	65
26. Voorzieningen.....	66
Voorziening latente belastingverplichtingen	66
Voorziening deelnemingen	66

27.	Langlopende schulden.....	67
	Obligatielening	67
	Schulden aan participanten	67
	Overige schulden	68
28.	Kortlopende schulden.....	68
	Schulden aan groepsmaatschappijen	68
	Schulden aan participanten	68
	Te betalen belastingen en premies sociale verzekeringen	69
	Overige schulden en overlopende passiva	69
29.	Financiële instrumenten.....	69
	Algemeen	69
	Kredietrisico	69
	Renterisico en kasstroomrisico	69
	Liquiditeitsrisico	70
	Reële waarde	70
30.	Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen	70
	Meerjarige financiële verplichtingen	70
	Fiscale eenheid	71
31.	Personeelskosten en aantal werknemers	71
32.	Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen.....	72
33.	Bezoldiging van bestuurders en commissarissen.....	72
34.	Gebeurtenissen na balansdatum.....	73
	Overige gegevens	74
	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	74
	Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming	74

Bestuursverslag

De directie van R&R Mechatronics International B.V. biedt hierbij haar bestuursverslag aan voor het boekjaar dat geëindigd is op 31 december 2018.

Algemene informatie

Wij zijn een medisch technologiebedrijf dat gespecialiseerd is in in-vitro diagnostische oplossingen.

Wij noemen onszelf *Masters of Measurement*:

*We, the team of RR Mechatronics, believe that every patient
deserves the right diagnosis and care.
Focusing on hematology, we help to provide
precise and accurate laboratory measurements.
By developing, producing, selling and servicing
state-of-the-art medical technology solutions.*

Onze instrumenten worden gebruikt in laboratoria van ziekenhuizen, commerciële laboratoria en researchlaboratoria (bijvoorbeeld van universiteiten). Wij zijn actief in meer dan 40 landen in Europa, Azië, Afrika, het Midden-Oosten en Noord- en Zuid-Amerika.

Wij maken onderdeel uit van een groep van bedrijven. Aan het hoofd van de groep staat R&R Mechatronics International B.V. De groep bestaat verder uit de volgende vier vennootschappen:

- Mechatronics Instruments B.V.
- RR Mechatronics Manufacturing B.V.
- Mechatronics Software Applications B.V.
- Mechatronics USA LLC

In 2018 waren gemiddeld 75,9 FTE's bij ons in dienst, als volgt verdeeld over de verschillende afdelingen:

Management	6,9
Inkoop	2,2
Verkoop	5,7
Productie en distributie	26,4
Research & Development	22,1
Administratie	3,1
Overig	9,5
	<u>75,9</u>

In 2018 heeft de onderneming prioriteit gegeven aan de ontwikkeling van nieuwe instrumenten en de doorontwikkeling van de Lorca. Dit betekent dat ondersteunende diensten en capabilities ook verder zijn ontwikkeld. Om de investeringen in deze ontwikkelingen en professionalisering in de toekomst verder mogelijk te maken is een obligatielening ter grootte van € 3,5 miljoen succesvol uitgeschreven.

Financiële informatie

De omzet in 2018 is wederom gestegen ten opzichte van het vorig boekjaar. De marge laat ook een stijging zien. Tegenover deze stijgingen staat ook een stijging van de bedrijfskosten. Deze ontwikkelingen gecombineerd heeft geleid tot een gelijk-blijvende EBITDA (Earnings Before Interest, Tax, Depreciation and Amortization) van € 1,6 miljoen.

De totale omzet is met bijna 11% gestegen ten opzichte van 2017. Deze stijging wordt voor het grootste gedeelte verklaard door de stijging van de verkoop van onze instrumenten. Deze omzet is met ruim 7% gestegen ten opzichte van 2017.

Om onze plannen voor de verdere ontwikkeling van onze instrumenten te kunnen uitvoeren hebben wij op 20 december 2018 een obligatielening uitgegeven van € 3,5 miljoen. Deze lening is achtergesteld gedurende de volledige looptijd van 5 jaar. De achterstelling geldt ten opzichte van alle ander schuldeisers van de groep.

De solvabiliteit, waarbij het eigen vermogen wordt uitgedrukt als een percentage van het balanstotaal, bedraagt 33,7% (2017: 41,6%). De verlaging van de solvabiliteit wordt verklaard door de uitgifte van de obligatielening. Als bij de berekening van de solvabiliteit rekening gehouden wordt met het aansprakelijk vermogen (eigen vermogen + achtergestelde leningen) dan is de solvabiliteit 69,0% (2017: 57,7%).

De liquiditeitsratio, waarbij de vlottende activa wordt uitgedrukt als percentage van de kortlopende schulden, bedraagt 1,98 (2017: 1,19).

In 2018 hebben we een positieve kasstroom van € 2,7 miljoen gerealiseerd en kan als volgt worden gespecificeerd;

	<u>€ x 1.000</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten	1.211
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	(1.800)
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	<u>3.289</u>
Netto kasstroom	<u><u>2.700</u></u>

Voornaamste risico's en onzekerheden

Het behouden van, en het aantrekken van voldoende gekwalificeerde medewerkers is een risico voor de onderneming. Dit behelst vooral R&D-medewerkers. Dit risico wordt gemitigeerd door de grote *new product development* uitdagingen die wij te bieden hebben en onze bedrijfscultuur.

Ons bedrijf opereert op de wereldmarkt, meer dan 90% van onze omzet wordt met export gecreëerd. (Geo-)politieke rust is goed voor ons bedrijf. De spreiding van onze omzet over de verschillende continenten is een dempende factor.

2018 is het eerste jaar waarin R&R Mechatronics International B.V. controleplichtig is. Wij hebben ons gedurende het jaar daarop voorbereid.

Financiële prestatie indicatoren

Omzetontwikkeling

De omzet over 2018 is met bijna 11% gestegen ten opzichte van 2017.

Netto winst

De netto winst is gestegen van € 653k over 2017 naar € 672k over 2018. Een stijging van 2,9%.

Deze stijging kan als volgt worden verklaard:

<i>Resultaat verhogend:</i>	€ x 1.000
Hogere brutomarge	519
Lagere rentebaten en -lasten	<u>202</u>
	721
<i>Resultaat verlagend</i>	
Hogere lonen en salarissen	(79)
Hogere sociale lasten en pensioenlasten	(118)
Hogere afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	(70)
Hogere overige bedrijfskosten	(330)
Hogere belastingen	<u>(105)</u>
	(702)
<i>Resultaat verbetering</i>	<u><u>19</u></u>

Brutomarge

De brutomarge is toegenomen van € 6,9 miljoen in 2017 naar € 7,4 miljoen in 2018. Een stijging van 7,5%

EBITDA

De EBITDA is gelijk gebleven; € 1,6 miljoen.

Werkkapitaal

Het werkkapitaal is het verschil tussen de kortlopende vorderingen en de kortlopende schulden en bedraagt op 31 december 2018 € 478k. Op 31 december 2017 was dit bedrag € 505k. Het werkkapitaal is derhalve afgenomen met € 27k.

Personeelsaangelegenheden

In 2018 is ons personeelsbestand met bijna 11 FTE (17%) toegenomen. Deze uitbreiding is voor het grootste gedeelte gerealiseerd in R&D personeel.

Financiële instrumenten

Onze onderneming maakt geen gebruik van afgeleide instrumenten (derivaten) en houdt geen handelsportefeuille aan om de prijs-, krediet-, liquiditeits-, en kasstroomrisico's af te dekken. Voor een nadere toelichting op de financiële instrumenten wordt verwezen naar het hoofdstuk over de financiële instrumenten zoals opgenomen onder de grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling in de toelichting op de jaarrekening.

Onderzoek en ontwikkeling

R&R Mechatronics International B.V. is als medical technology company actief in de markt voor medical devices. De focus van de onderneming is op de in vitro diagnostiekmarkt. Wij zien belangrijke mogelijkheden om in huidige en opkomende markten met moderne instrumenten succesvol te zijn. Het ontwikkelen van instrumenten is dus een kerntaak van ons bedrijf. R&R Mechatronics International B.V. voert momenteel een belangrijk investeringsprogramma door waarin verschillende nieuwe instrumenten worden ontwikkeld. Hiervoor wordt geïnvesteerd in R&D engineers, instrumenten en kennis. Bij het doen van Onderzoek en Ontwikkeling hoort met regelmaat ook het doen van ontdekkingen. Sommige ontdekkingen worden gepatenteerd.

Maatschappelijke aspecten van ondernemen

R&R Mechatronics International B.V. realiseert zich terdege het belang van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Allereerst menen wij te voldoen aan de regelgeving die op ons rust. Verder is maatschappelijk verantwoord ondernemen een belangrijk onderwerp voor zowel de keten waarin wij opereren alsmede onze medewerkers, gezamenlijk onze stakeholders. In 2018 is een werkgroep maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) opgericht om naast de aandacht die wij vanuit de organisatie aan MVO geven ook specifieke verder ontwikkelingen te stimuleren. In 2019 worden verschillende specifieke activiteiten ontwikkeld.

2018 bleek een moeilijk jaar te zijn om diversiteit structureel te verbeteren. Het aantrekken van zo gewenste vrouwelijke technische medewerkers is moeilijk. Wel slagen wij erin om een diverse leeftijdsopbouw te managen. Ook trokken wij medewerkers met allochtone achtergrond aan.

Toepassing gedragscodes

R&R Mechatronics International B.V. heeft een Code of Conduct waarin wij de regels hebben vastgelegd met betrekking tot de sociale normen en de verantwoordelijkheden die van toepassing zijn op alle werknemers van onze onderneming.

Wij verwachten van al onze werknemers dat zij zich houden aan de van toepassing zijnde wetten en regels en dat zij op een ethisch verantwoorde wijze onze onderneming vertegenwoordigen. Belangrijk onderdeel hiervan is het feit dat onze onderneming zich niet schuldig maakt aan omkoppingen.

Daarnaast zijn geven al onze verslagleggingen een eerlijk, accuraat en compleet beeld van al hetgeen wij doen.

Overige informatie

Informatievoorziening en automatisering

In 2018 zijn wij gestart met de implementatie van een nieuw ERP systeem "Isah". Dit systeem zal in een behoefte tot een betere detaillering van gewenste rapportages voorzien. Wij verwachten in 2019 live te gaan met het nieuwe systeem.

Marketing en distributie

In 2018 heeft de onderneming, voor de Starsed-lijn nieuwe overeenkomsten met exclusieve distributeurs kunnen ondertekenen voor ontsluiting van enkele landen in Zuidoost Azië.

De uitbreiding, in 2018, van de metingen met de Lorrca, waardoor nu het Point-of-Sickling bij sikkelcelpatiënten gemeten kan worden is een doorbraak voor de Lorrca.

Interne beheersing van processen en procedures, risicomanagement en kwaliteitsbeheersing

Om de juistheid en betrouwbaarheid van onze rapportages te waarborgen hebben wij een systeem van interne beheersingsmaatregelen ingericht. Dit systeem is erop gericht om interne controles tussen functies mogelijk te maken. Door het uitvoeren van deze interne controles en het creëren van tegengestelde belangen daarbij worden de bedrijfsrisico's zo adequaat mogelijk gemitigeerd.

Om de kwaliteit van onze producten te waarborgen zijn onze instrumenten en benodigdheden, waar nodig, gecertificeerd en geregistreerd. Wij hebben de volgende certificeringen:

ISO: Wij voldoen aan de Europese richtlijn voor medische hulpmiddelen voor in-vitrodiagnostiek (98/79/EG). Deze richtlijn vereist een geborgd kwaliteitssysteem. Dit doen wij door te voldoen aan EN ISO 13485:2016. Dit certificaat is geldig tot 1 april 2020.

CE (Conformité Européenne): Elk in-vitro diagnostiek product dat in de Europese Unie wordt verkocht moet een CE keurmerk hebben. Afhankelijk van het product gelden hiervoor verschillende CE-keurmerken. Voor al onze instrumenten beschikken wij over de toepasselijke CE keurmerken. Deze keurmerken hebben een onbeperkte geldigheidsduur.

FDA (US Food and Drug Administration): Om onze instrumenten en benodigdheden in de Verenigde Staten te kunnen verkopen, gelden regels van de FDA. Voor al onze instrumenten geldt een FDA Class I-510(k) exempt regeling. Dit betekent dat wij alleen een registratieplicht hebben om de instrumenten in de Verenigde Staten te mogen verkopen. Deze registratie hebben wij sinds 1994 en wordt automatisch verlengd.

Financiering

Om het werkkapitaal te kunnen financieren maken wij gebruik van een aantal langlopende leningen en een rekening courant faciliteit van de ABN AMRO Bank.

Om de toekomstige uitgaven met betrekking tot onderzoeks- en ontwikkelingskosten te kunnen voldoen hebben wij op 20 december 2018 een obligatielening uitgegeven. Prognoses van de toekomstige kasstromen laten zien dat wij in staat zullen zijn deze leningen ultimo 2023 afgelost te hebben.

Het is mogelijk dat verdere financiering wordt georganiseerd.

Personeelsbezetting

Voor 2019 voorzien wij een uitbreiding van ons personeelsbestand.

Zwaag, 26 juni 2019

De Directie:

J. Buis

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december

(vóór resultaatbestemming)

Activa		2018	2017
		€ x 1.000	€ x 1.000
	<i>Noot</i>		
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	1	6.124	5.022
Materiele vaste activa	2	347	298
Financiële vaste activa	3	60	78
		6.531	5.398
Vlottende activa			
Voorraden	4	2.454	1.911
Vorderingen	5	1.357	1.779
Liquide middelen	6	2.793	87
		6.604	3.777
		13.135	9.175
Passiva			
Groepsvermogen *	7	4.432	3.816
Voorzieningen	8	737	692
Langlopende schulden *	9	4.633	1.482
Kortlopende schulden	10	3.333	3.185
		13.135	9.175

De toelichtingen op pagina 18 tot en met 55 maken integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

* Het aansprakelijk vermogen bestaat uit het groepsvermogen en de achtergestelde lening(en) die onder de langlopende schulden verwerkt zijn. Het aansprakelijk vermogen per 31 december 2018 bedraagt € 9,1 miljoen (2017: € 5,3 miljoen).

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over januari tot en met december

		2018		2017	
		€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000
Brutomarge	Noot 13		7.414		6.895
Lonen en salarissen	14	2.530		2.087	
Sociale lasten en pensioenlasten	15	644		526	
Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	16	614		544	
Overige bedrijfskosten	17	<u>2.622</u>		<u>2.656</u>	
Som der kosten			<u>6.410</u>		<u>5.813</u>
Bedrijfsresultaat			1.004		1.082
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	18	80		1	
Rentelasten en soortgelijke kosten	19	<u>160</u>		<u>283</u>	
			<u>(80)</u>		<u>(282)</u>
Resultaat vóór belastingen			924		800
Belastingen	20		<u>(252)</u>		<u>(147)</u>
Resultaat na belastingen			<u>672</u>		<u>653</u>

De toelichtingen op pagina 18 tot en met 55 maken integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over

	Noot	2018		2017	
		€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000
Bedrijfsresultaat			1.004		1.082
<i>Aanpassingen voor</i>					
Afschrijvingen	16	649		544	
Mutatie voorzieningen		(116)		187	
Mutatie in werkkapitaal		(91)		384	
Valutaomrekeningsverschillen		(20)		52	
			<u>422</u>		<u>1.167</u>
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			1.426		2.249
Ontvangen interest		36		1	
Betaalde interest	19	(160)		(283)	
Betaalde winstbelasting		(91)		(70)	
			<u>(215)</u>		<u>(352)</u>
Kasstroom uit operationele activiteiten			1.211		1.897
Investerings in:					
Immateriële vaste activa	1	(1.640)		(2.507)	
Materiële vaste activa	2	(160)		(174)	
Desinvesteringen in:					
Materiële vaste activa		-		1	
			<u>(1.800)</u>		<u>(2.680)</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			(1.800)		(2.680)
Inkoop eigen aandelen		-		(561)	
Aandelen emissie		-		2.350	
Opname langlopende schulden		4.353		-	
Aflossing langlopende schulden		(1.015)		(421)	
Mutatie financiële vaste activa	3	18		(78)	
Mutatie schulden aan kredietinstellingen		(67)		(527)	
			<u>3.289</u>		<u>763</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			3.289		763
Netto-kasstroom			2.700		(20)
Koers- en omrekeningsverschillen op geldmiddelen			<u>6</u>		<u>(14)</u>
Mutatie geldmiddelen			2.706		(34)

De toelichtingen op pagina 18 tot en met 55 maken integraal deel uit van deze geconsolideerde jaarrekening.

Toelichting behorende tot de geconsolideerde jaarrekening 2018

Algemeen

Verslaggevende entiteit en relatie met moedermaatschappij(en)

R&R Mechatronics International B.V., ('de onderneming'), gevestigd op De Corantijn 13, 1689 AN te Zwaag, is een besloten vennootschap en is ingeschreven in het handelsregister als financiële holding onder nummer 60323167.

R&R Mechatronics International B.V. is het hoofd van de groep.

Deze jaarrekening bevat de financiële informatie van zowel de onderneming als de geconsolideerde maatschappijen van de onderneming.

De onderneming is een holdingmaatschappij; de voornaamste activiteiten van de groep bestaan uit;

- Het vervaardigen van meet-, regel-, navigatie- en controleapparatuur.
- De groothandel in medische en tandheelkundige instrumenten, verpleeg- en orthopedische artikelen en laboratoriumbenodigdheden.
- Het ontwikkelen, produceren en uitgeven van software systemen, alsmede het in- en verkopen van computer hardware en systemen.
- Het verkrijgen, houden en vervreemden van deelnemingen in andere vennootschappen en ondernemingen.
- Het financieren van dergelijke vennootschappen en ondernemingen, het lenen en uitlenen van gelden, het verstrekken van borgstellingen en garanties en het verbinden van de vennootschap of activa van de vennootschap ten behoeve van derden, waaronder begrepen vennootschappen waarmee de vennootschap in een groep is verbonden.

De activiteiten van de onderneming en van de groep vinden plaats in zowel het binnenland als in het buitenland, waarbij de landen van Europa en het Midden Oosten de belangrijkste afzetmarkt vormen.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2018, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2018.

Toegepaste standaarden

De geconsolideerde jaarrekening van de onderneming maakt deel uit van de statutaire jaarrekening van de onderneming en is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Activa en passiva worden tegen nominale waarde opgenomen, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de onderneming zullen toevloeien en het actief een kostprijs of een waarde heeft waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Activa die hier niet aan voldoen worden niet in de balans verwerkt, maar worden aangemerkt als niet in de balans opgenomen activa.

Een verplichting wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag waartegen de afwikkeling zal plaatsvinden op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Onder verplichtingen worden mede voorzieningen begrepen. Verplichtingen die hier niet aan voldoen worden niet in de balans opgenomen, maar worden verantwoord als niet in de balans opgenomen verplichtingen.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans opgenomen als een transactie niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Dergelijke transacties geven evenmin aanleiding tot het verantwoorden van resultaten. Bij de beoordeling of er sprake is van een belangrijke verandering in de economische realiteit wordt uitgegaan van de economische voordelen en risico's die zich naar waarschijnlijk in de praktijk zullen voordoen, en niet op voordelen en risico's waarvan redelijkerwijze niet te verwachten is dat zij zich voordoen.

Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen

en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen. De resultaten van de transactie worden in dat geval direct in de winst-en-verliesrekening opgenomen, rekening houdend met eventuele voorzieningen die dienen te worden getroffen in samenhang met de transactie.

Indien de weergave van de economische realiteit ertoe leidt dat het opnemen van activa waarvan de rechtspersoon niet het juridisch eigendom bezit, wordt dit feit vermeld.

Baten worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's met betrekking tot de handelsgoederen zijn overgedragen aan de koper.

Presentatie- en functionele valuta

De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is van de onderneming.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

De volgende waarderingsgrondslagen zijn naar de mening van het management het meest kritisch voor het weergeven van de financiële positie en vereisen schattingen en veronderstellingen:

- De netto opbrengstwaarde van de voorraden
- De voorziening voor groot onderhoud van gebouwen

- De te vergoeden kosten voor producten die niet voldoen aan de overeengekomen kwaliteiten (de garantievoorziening)

Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de onderneming en haar dochtermaatschappijen in de groep.

Dochtermaatschappijen zijn deelnemingen waarin de onderneming (en/of een of meer van haar dochtermaatschappijen) meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering kan uitoefenen, of meer dan de helft van de bestuurders of van de commissarissen kan benoemen of ontslaan.

Voor een overzicht van de geconsolideerde groepsmaatschappijen wordt verwezen naar noot 23 'Financiële vaste activa'.

Consolidatiemethode

De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden opgesteld volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de groep.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge aandelenverhoudingen, schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd. Tevens zijn de resultaten op onderlinge transacties tussen groepsmaatschappijen geëlimineerd voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de groep zijn gerealiseerd en er geen sprake is van een bijzondere waardevermindering.

De groepsmaatschappijen zijn integraal geconsolideerd.

Grondslagen voor de omrekening van vreemde valuta's

Transacties in vreemde valuta's

Transacties luidend in vreemde valuta's worden bij de eerste verwerking gewaardeerd in de functionele valuta door omrekening tegen de contante wisselkoers die geldt op de datum van de transactie tussen de functionele valuta en de vreemde valuta's.

In vreemde valuta's luidende monetaire activa en verplichtingen worden op balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoersen. Valutakoersverschillen die voortkomen uit de afwikkeling van monetaire posten, dan wel voortkomen uit de omrekening van monetaire posten in vreemde valuta, worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening in de periode dat zij zich voordoen. Uitgezonderd hiervan zijn koersverschillen op monetaire posten die deel uitmaken van de netto-investering in een bedrijfsuitoefening in het buitenland (zie hierna).

Bedrijfsuitoefening in het buitenland

De activa en verplichtingen die deel uitmaken van de netto-investering in een bedrijfsuitoefening in het buitenland worden in de functionele valuta omgerekend tegen de koers op balansdatum. De opbrengsten en kosten van een dergelijke bedrijfsuitoefening worden in de functionele valuta omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum. Omrekeningsverschillen worden verwerkt in de reserve omrekeningsverschillen in het eigen vermogen.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: verstrekte leningen, overige vorderingen en overige financiële verplichtingen. R&R Mechatronics International B.V. en haar groepsmaatschappijen maakt geen gebruik van afgeleide instrumenten (derivaten) en houdt geen handelsportefeuille aan.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de geconsolideerde jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen.

In contracten besloten financiële instrumenten die niet worden gescheiden van het basiscontract, worden verwerkt in overeenstemming met het basiscontract.

Financiële instrumenten worden bij de eerste waardering verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Verstreckte leningen en overige vorderingen

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindingsverliezen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardevermindingsverliezen worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Aan- en verkopen van financiële activa die tot de categorie verstreckte leningen en overige vorderingen behoren, worden verantwoord op de transactiedatum.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

Saldering van financiële instrumenten

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen.

Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa worden in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige voordelen die dat actief in zich bergt, zullen toekomen aan de onderneming en de kosten van dat actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of vervaardigingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De uitgaven na eerste verwerking van een gekocht of zelf vervaardigd immaterieel vast actief worden toegevoegd aan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs als het waarschijnlijk is dat de uitgaven zullen leiden tot een toename van de verwachte toekomstige economische voordelen en de uitgaven en de toerekening aan het actief op betrouwbare wijze kan worden vastgesteld. Als niet wordt voldaan aan de voorwaarden voor activering worden de uitgaven verantwoord als kosten in de winst-en-verliesrekening.

Kosten van oprichting en uitgifte van aandelen

Kosten van oprichting en uitgifte van aandelen worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De geactiveerde kosten betreffen met name oprichtingskosten en worden in 5 jaar volgens het lineaire systeem afgeschreven.

Voor het nog niet afgeschreven deel van de geactiveerde kosten van oprichting en uitgifte van aandelen wordt een wettelijke reserve gevormd.

Ontwikkelingskosten

Ontwikkelingskosten worden geactiveerd voor zover deze betrekking hebben op commercieel haalbaar geachte projecten. De ontwikkeling van een immaterieel vast actief wordt commercieel haalbaar geacht als het technisch uitvoerbaar is om het actief te voltooien, de onderneming de intentie heeft om het actief te voltooien en het vervolgens te gebruiken of te verkopen is (inclusief het beschikbaar zijn van adequate technische, financiële en andere middelen om dit te bewerkstelligen), de onderneming het vermogen heeft om het actief te gebruiken of te verkopen, het waarschijnlijk toekomstige economische voordelen zal genereren en de uitgaven gedurende de ontwikkeling betrouwbaar zijn vast te stellen. Ontwikkelingskosten worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs, verminderd met cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs omvat voornamelijk de salariskosten van het betrokken personeel; de geactiveerde kosten worden na beëindiging van de ontwikkelingsfase (actief gereed voor ingebruikname) afgeschreven over de verwachte gebruiksduur, die 5 jaar bedraagt. De afschrijving vindt plaats volgens de lineaire methode. De kosten voor onderzoek en de overige kosten voor ontwikkeling worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin deze zijn gemaakt.

Voor het nog niet afgeschreven deel van de geactiveerde ontwikkelingskosten wordt een wettelijke reserve gevormd.

Goodwill

Goodwill wordt bepaald als het positieve verschil tussen de verkrijgingsprijs van de deelnemingen (inclusief direct aan de overname gerelateerde transactiekosten) en het belang van de groep in de netto reële waarde van de overgenomen identificeerbare activa en verplichtingen van de overgenomen deelneming, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. Intern gegenereerde goodwill wordt niet geactiveerd.

Goodwill betaald bij de acquisitie van buitenlandse groepsmaatschappijen en deelnemingen wordt omgerekend tegen de koers op de transactiedatum.

De geactiveerde positieve goodwill wordt lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, die is bepaald op 10 jaar.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden in de balans verwerkt indien het waarschijnlijk is dat de toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot dat actief zullen toekomen aan de onderneming en de kosten van het actief betrouwbaar kunnen worden vastgesteld.

De machines en installaties en andere vaste bedrijfsmiddelen worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik. De kostprijs van de activa die door de onderneming in eigen beheer zijn vervaardigd, bestaat uit de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks kunnen worden toegerekend aan de vervaardiging. Verder omvat de vervaardigingsprijs een redelijk deel van de indirecte kosten en de rente op schulden over het tijdvak dat kan worden toegerekend aan de vervaardiging van de activa.

In het geval dat de betaling van de kostprijs van een materieel vast actief plaatsvindt op grond van een langere dan normale betalingstermijn, wordt de kostprijs van het actief gebaseerd op de contante waarde van de verplichting.

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op de kostprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur. Afschrijving start op het moment dat een actief beschikbaar is voor het beoogde gebruik en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij afstoting.

De volgende afschrijvingspercentages worden hierbij gehanteerd:

- Machines en installaties : 20%
- Andere vaste bedrijfsmiddelen: 20%

De onderneming bepaalt het af te schrijven bedrag zonder rekening te houden met een restwaarde.

Onderhoudsuitgaven worden slechts geactiveerd als zij de gebruiksduur van het object verlengen en/of leiden tot toekomstige prestatie-eenheden met betrekking tot het object. Ter zake van verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan gebouwen, installaties e.d. wordt een voorziening gevormd. Zie hiervoor de grondslag onder het hoofd Voorzieningen.

Voor kosten van herstel wordt een voorziening gevormd, zie hiervoor de grondslag onder het hoofd Voorzieningen.

Financiële vaste activa

Deelnemingen met invloed van betekenis

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Indien waardering tegen nettovermogenswaarde niet kan plaatsvinden doordat de hiervoor benodigde informatie niet kan worden verkregen, wordt de deelneming gewaardeerd volgens het zichtbaar eigen vermogen. Bij de vaststelling of er sprake is van een deelneming waarin de onderneming invloed van betekenis uitoefent op het zakelijke en financiële beleid, wordt het geheel van feitelijke omstandigheden en contractuele relaties (waaronder eventuele potentiële stemrechten) in aanmerking genomen.

Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderinggrondslagen van de onderneming gehanteerd.

Indien de deelnemende rechtspersoon een actief of een passief overdraagt aan een deelneming die volgens op de vermogensmutatiemethode wordt gewaardeerd, wordt de winst of het verlies voortvloeiend uit deze overdracht naar rato van het relatieve belang dat derden hebben in de deelnemingen verwerkt (proportionele resultaatsbepaling). Een verlies dat voortvloeit uit de overdracht van vlottende activa of een bijzondere waardevermindering van vaste activa wordt wel volledig verwerkt. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, worden geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De niet gerealiseerde winst wordt geëlimineerd uit het resultaat van de onderneming. Deze correctie wordt verwerkt door eliminatie op netto-omzet en het verlagen van de waarde van de voorraad.

De onderneming realiseert de geëlimineerde winst als gevolg van verkoop aan derden.

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Bij deze waardering worden ook langlopende vorderingen op de deelnemingen meegenomen die feitelijk moeten worden gezien als onderdeel van de netto-investering. Dit betreft met name leningen waarvan de afwikkeling in de nabije toekomst niet is gepland en niet waarschijnlijk is. Een aandeel in de winst van de deelneming in latere jaren wordt pas verwerkt als en voor zover het cumulatieve niet verwerkte aandeel in het verlies is ingelopen.

Wanneer de onderneming echter geheel of ten dele garant staat voor de schulden van een deelneming, dan wel de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) in staat te stellen tot betaling van haar schulden, wordt een voorziening gevormd ter grootte van de verwachte betalingen door de onderneming ten behoeve van de deelneming.

Overige financiële vaste activa

De grondslagen voor de overige financiële vaste activa zijn opgenomen onder het hoofd Financiële instrumenten.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Voor materiële en immateriële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroomgenererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingverlies van een kasstroomgenererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroomgenererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroomgenererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardevermindingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardevermindingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroomgenererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardevermindingsverlies voor het actief (of kasstroomgenererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Een bijzonder waardevermindingsverlies voor goodwill wordt niet teruggenomen in een volgende periode.

In afwijking van datgene wat hiervoor is gesteld, wordt op iedere balansdatum de realiseerbare waarde bepaald voor de volgende activa (ongeacht of sprake is van aanwijzingen voor een bijzondere waardevermindering):

- immateriële vaste activa die nog niet in gebruik zijn genomen

Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd tegen kostprijs of lagere opbrengstwaarde. De kostprijs bestaat uit de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, vermeerderd met overige kosten om de voorraden op hun huidige plaats en in hun huidige staat te brengen. De opbrengstwaarde is gebaseerd op de meest betrouwbare schatting van het bedrag dat de voorraden maximaal zullen opbrengen, onder aftrek van nog te maken kosten.

Voorraadbestanddelen die niet onderling uitwisselbaar zijn, worden gewaardeerd op basis van individuele specifieke kosten. Goederen die zijn geproduceerd voor een specifiek project, worden gewaardeerd op basis van individuele specifieke kosten.

Grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen aanschafprijs op basis van de 'first-in, first-out' (FIFO)-methode of lagere opbrengstwaarde.

Onderhanden werk en Gereed product wordt gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs op basis van gewogen gemiddelde prijzen, bestaande uit de aanschafkosten van gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend.

Handelsgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en bijkomende kosten, zoals invoerrechten, transportkosten en

andere kosten die direct kunnen worden toegerekend aan de verwerving van voorraden.

Handelskortingen, rabatten en soortgelijke (te) ontvangen vergoedingen met betrekking tot de inkoop van voorraden worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs.

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het hoofd Financiële instrumenten.

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

In vreemde valuta luidende liquide middelen worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Verwezen wordt verder naar de prijsgrondslagen voor vreemde valuta.

Liquide middelen die naar verwachting langer dan 12 maanden niet ter beschikking staan van de onderneming, worden gerubriceerd als financiële vaste activa.

Eigen vermogen

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als eigenvermogensinstrumenten, worden gepresenteerd onder het eigen vermogen. Uitkeringen aan houders van deze instrumenten worden in mindering op het eigen vermogen gebracht na aftrek van eventueel hiermee verband houdend voordeel uit hoofde van belasting naar de winst.

Financiële instrumenten die op grond van de economische realiteit worden aangemerkt als een financiële verplichting, worden gepresenteerd onder schulden. Rente, dividenden, baten en lasten met betrekking tot deze financiële instrumenten worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord als kosten of opbrengsten.

Inkoop van eigen aandelen wordt in mindering gebracht op de overige reserves.

Agio

De door de aandeelhouders ingebrachte bedragen boven het nominaal aandelenkapitaal worden verantwoord als agio. Hieronder worden tevens

begrepen additionele vermogensstortingen door bestaande aandeelhouders zonder uitgifte van aandelen of uitgifte van rechten tot het nemen of verkrijgen van aandelen van de onderneming.

Kosten en kapitaalbelasting verbonden aan de plaatsing van aandelen die niet worden geactiveerd, worden onder aftrek van belastingeffecten, ten laste van het agio gebracht. Indien en zover het agio ontoereikend is, worden de bedragen ten laste van de overige reserves gebracht.

Voorzeningen

Algemeen

Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer er sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden;
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Rechten en verplichtingen voortvloeiend uit eenzelfde overeenkomst worden niet in de balans opgenomen indien en voor zover noch de onderneming noch de tegenpartij heeft gepresteerd. Opname in de balans geschiedt wanneer de nog te ontvangen respectievelijk te leveren prestatie en tegenprestatie niet (meer) met elkaar in evenwicht zijn en dit voor de onderneming nadelige gevolgen heeft.

Indien (een deel van) de uitgaven die noodzakelijk zijn om een voorziening af te wikkelen waarschijnlijk geheel of gedeeltelijk door een derde worden vergoed bij afwikkeling van de voorziening, wordt de vergoeding als afzonderlijk actief gepresenteerd.

Voorzeningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de beste schatting van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Voorziening groot onderhoud

Een voorziening wordt gevormd voor verwachte kosten van periodiek groot onderhoud aan panden, installaties e.d. op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud. De uitgaven van groot onderhoud worden verwerkt ten laste van de onderhoudsvoorziening voor zover deze is gevormd voor de beoogde kosten. Indien de kosten van groot onderhoud uitgaan boven de boekwaarde van de voor het

desbetreffende actief aangehouden voorziening, worden de (meer)kosten verwerkt ten laste van de winst-en-verliesrekening.

Voorziening garantieverplichtingen

De voorziening voor garantieverplichtingen houdt verband met de geschatte kosten van de vervanging van geleverde producten / verrichte diensten, voor zowel in rechte afdwingbare verplichtingen (geleverde producten of verrichte diensten voldoen niet aan de overeengekomen kwaliteiten) of feitelijke verplichtingen (bij wijze van service/coulance, voor zover algemeen bekend en gebruikelijk). Deze geschatte kosten zijn gebaseerd op historische garantiedata en het gemiddelde van alle mogelijke uitkomsten, vermenigvuldigd met de kans dat de uitkomst zich voor zal doen.

Langlopende schulden

De waardering van langlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Opbrengstverantwoording

Verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden opgenomen in de netto-omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van retouren en tegemoetkomingen, handels- en volumekortingen. Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer de belangrijke risico's en voordelen van eigendom aan de koper zijn overgedragen, het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de verschuldigde vergoeding waarschijnlijk is, de hiermee verband houdende kosten of eventuele retouren van goederen betrouwbaar kunnen worden ingeschat en er geen sprake is van voortgezette betrokkenheid bij de goederen.

De overdracht van risico's en voordelen varieert naargelang de voorwaarden van de betreffende verkoopovereenkomst. Voor de verkoop van Instrumenten, reserve

onderdelen, reagens en controle bloed vindt de overdracht doorgaans plaats op het moment dat het product aankomt bij de klant; voor sommige internationale leveringen geldt echter het moment dat de goederen bij de betreffende vervoerder zijn ingeladen.

Diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden opgenomen in de netto-omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen.

Opbrengsten uit het verlenen van diensten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de opbrengsten op betrouwbare wijze kan worden bepaald, de inning van de te ontvangen vergoeding waarschijnlijk is, de mate waarin de dienstverlening op balansdatum is verricht betrouwbaar kan worden bepaald en de reeds gemaakte kosten en de kosten die (mogelijk) nog moeten worden gemaakt om de dienstverlening te voltooien op betrouwbare wijze kunnen worden bepaald.

Indien het resultaat van een bepaalde opdracht tot dienstverlening niet op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de opbrengsten verwerkt tot het bedrag van de kosten van de dienstverlening die worden gedekt door de opbrengsten.

Opbrengsten uit hoofde van verleende diensten worden in de winst-en-verliesrekening als netto-omzet opgenomen naar rato van het stadium van voltooiing van de transactie op verslagdatum. Het stadium van voltooiing wordt bepaald aan de hand van beoordelingen van de verrichte werkzaamheden / de tot dat moment verrichte dienstverlening als percentage van de totaal te verrichten dienstverlening / de tot dat moment gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening.

Subsidies

Verkregen subsidies worden opgenomen in de netto-omzet tegen de reële waarde van de ontvangen of te ontvangen vergoeding, na aftrek van tegemoetkomingen en kortingen.

Opbrengsten uit subsidies worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt wanneer het bedrag van de subsidie op betrouwbare wijze kan worden bepaald en de inning van de te ontvangen subsidie waarschijnlijk is.

Personeelsbeloningen

De beloningen van het personeel worden als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de vennootschap.

Voor de beloningen met opbouw van rechten, winstdelingen en bonussen worden de verwachte lasten gedurende het dienstverband in aanmerking genomen. Een verwachte vergoeding ten gevolge van winstdelingen en bonusbetalingen worden verantwoord indien de verplichting tot betaling van die vergoeding is ontstaan op of vóór balansdatum en een betrouwbare schatting van de verplichtingen kan worden gemaakt. Ontvangen bijdragen voortvloeiend uit levensloopregelingen worden in aanmerking genomen in de periode waarover deze bijdragen zijn verschuldigd. Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Indien een beloning wordt betaald, waarbij geen rechten worden opgebouwd (bijvoorbeeld doorbetaling in geval van ziekte of arbeidsongeschiktheid) worden de verwachte lasten verantwoord in de periode waarover deze beloning is verschuldigd. Voor op balansdatum bestaande verplichtingen tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen (inclusief ontslagvergoedingen) aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid wordt een voorziening opgenomen.

De verantwoorde verplichting betreft de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichting op balansdatum af te wikkelen. De beste schatting is gebaseerd op contractuele afspraken met personeelsleden (CAO en individuele arbeidsovereenkomsten). Toevoegingen aan en vrijval van verplichtingen worden ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

Voor arbeidsongeschiktheidsrisico's die zijn verzekerd wordt een voorziening getroffen voor het in de toekomst te betalen deel van de verzekeringspremie dat rechtstreeks toe te rekenen is aan het individuele schadeverleden van de vennootschap. Als geen betrouwbare schatting kan worden gemaakt van de omvang van het in de toekomst te betalen deel van de verzekeringspremies dat rechtstreeks is toe te rekenen aan het individuele schadeverleden van de rechtspersoon, wordt geen voorziening opgenomen.

Nederlandse pensioenregelingen

Uitgangspunt is dat de in de verslagperiode te verwerken pensioenlast gelijk is aan de over die periode aan de pensioenuitvoerder verschuldigde pensioenpremies. Voor zover de verschuldigde premies op balansdatum nog niet zijn voldaan, wordt hiervoor een verplichting opgenomen. Als de op balansdatum reeds betaalde premies de verschuldigde premies overtreffen, wordt een overlopende actiefpost opgenomen voor zover sprake zal zijn van terugbetaling door het fonds of van verrekening met in de toekomst verschuldigde premies.

Indien op basis van de uitvoeringsovereenkomst met betrekking tot een ondernemingspensioen- / bedrijfstakpensioenregeling per balansdatum een verplichting bestaat, wordt een voorziening gevormd als het waarschijnlijk is dat de aanwending van een maatregelenpakket, dat nodig is voor het herstel van de per balansdatum bestaande dekkingsgraad, zal leiden tot een uitstroom van middelen en de omvang daarvan betrouwbaar kan worden geschat.

Indien sprake is van aanpassingen van de per balansdatum opgebouwde aanspraken die voortvloeien uit toekomstige salarisverhogingen die per balansdatum reeds zijn toegezegd en die voor rekening van de vennootschap komen wordt hiervoor een voorziening gevormd.

Verder wordt op balansdatum een voorziening opgenomen voor bestaande additionele verplichtingen ten opzichte van het fonds en de werknemers, indien het waarschijnlijk is dat voor de afwikkeling van die verplichtingen een uitstroom van middelen zal plaatsvinden en de omvang van de verplichtingen betrouwbaar kan worden geschat. Het al dan niet bestaan van additionele verplichtingen wordt beoordeeld aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst met het fonds, de pensioenovereenkomst met de werknemers en andere (expliciete of impliciete) toezeggingen aan de werknemers.

De voorziening wordt gewaardeerd tegen de beste schatting van de contante waarde van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen op balansdatum af te wikkelen. De disconteringsvoet vóór belasting geeft de actuele marktrente per balansdatum van hoogwaardige ondernemingsobligaties / rendement op staatleningen weer, de risico's waarmee bij het schatten van de toekomstige uitgaven reeds rekening is gehouden worden hierin niet betrokken.

Voor een op balansdatum bestaand overschot bij de pensioenuitvoerder wordt een vordering opgenomen als de onderneming de beschikkingsmacht heeft over dit overschot, het waarschijnlijk is dat het overschot naar de onderneming zal toevloeien en de vordering betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Buitenlandse pensioenregelingen

Pensioenregelingen die vergelijkbaar ingericht zijn en functioneren op de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert, met een strikte scheiding tussen de verantwoordelijkheden van en een risicodeling tussen de

betrokken partijen (onderneming, fonds en deelnemers), worden verwerkt en gewaardeerd conform Nederlandse pensioenregelingen (zie hiervoor).

Voor buitenlandse regelingen die niet vergelijkbaar zijn met de wijze waarop het Nederlandse pensioenstelsel is ingericht en functioneert, wordt een beste schatting gemaakt van de op balansdatum bestaande verplichting. Deze verplichting wordt vervolgens gewaardeerd op basis van een in Nederland algemeen aanvaardbaar geachte actuariële waarderingsmethodiek.

Leasing

De onderneming kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een leaseovereenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm. Classificatie van de lease vindt plaats op het tijdstip van het aangaan van de betreffende leaseovereenkomst.

Financiële leases

Als de onderneming optreedt als lessee in een financiële lease, wordt het leaseobject (en de daarmee samenhangende schuld) bij de aanvang van de leaseperiode in de balans verwerkt tegen de reële waarde van het leaseobject of, indien deze lager is, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen. Beide waarden worden bepaald op het tijdstip van het aangaan van de leaseovereenkomst. De toegepaste rentevoet bij de berekening van de contante waarde is de impliciete rentevoet. Indien deze rentevoet praktisch niet te bepalen is, wordt de marginale rentevoet gehanteerd. De initiële directe kosten worden opgenomen in de eerste waardering van het leaseobject.

De grondslagen voor de vervolgwaardering van het leaseobject zijn beschreven onder het hoofd Materiële vaste activa. Als geen redelijke zekerheid bestaat dat de onderneming eigenaar van een leaseobject zal worden aan het einde van de leaseperiode, wordt het object afgeschreven over de kortste termijn van de leaseperiode of de gebruiksduur van het object.

De minimale leasebetalingen worden gesplitst in rentelasten en aflossing van de uitstaande leaseverplichting. De rentelasten worden gedurende de leaseperiode zodanig toegerekend aan elke periode dat dit resulteert in een constante periodieke rentevoet over de resterende netto-verplichting met betrekking tot de financiële lease. Voorwaardelijke leasebetalingen worden als last verwerkt in de periode dat aan de voorwaarden tot betaling wordt voldaan.

Operationele leases

Als de onderneming optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Vergoedingen die worden ontvangen als stimulering voor het afsluiten van een overeenkomst worden verwerkt als een vermindering van de leasekosten over de leaseperiode. Leasebetalingen en vergoedingen inzake operationele leases worden lineair over de leaseperiode ten laste respectievelijk ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht, tenzij een andere toerekeningsystematiek meer representatief is voor het patroon van de met het leaseobject te verkrijgen voordelen.

Als de onderneming optreedt als lessor in een operationele lease, wordt het leaseobject opgenomen onder de handelsvoorraad. De waarde van het actief wordt gewaardeerd tegen de vervaardigingswaarde waarop een, op basis van de te verwachten opbrengstwaarde geschatte, waardevermindering in mindering wordt gebracht. De leasetermijnen worden evenredig ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht op het moment van gebruik van het instrument door de lessee.

Overheidssubsidies

Verkregen ontwikkelingskredieten worden in mindering gebracht op de ontwikkelingskosten. Indien terugbetaling van het ontwikkelingskrediet dient plaats te vinden, worden de terugbetalingen en de rente daarover verwerkt als kosten van de omzet.

Investeringsubsidies worden in mindering gebracht op het geïnvesteerde bedrag. De vooruitontvangen bedragen (zowel kort- als langlopend) worden onder de overlopende passiva opgenomen en worden systematisch in de winst-en-verliesrekening opgenomen gedurende de gebruiksduur van het actief.

Indien een premie ingevolge een investeringsregeling / eenmalige investeringsaftrek wordt beschouwd als een belastingfaciliteit, dan wordt het recht daarop in het jaar waarin daaraan voor het eerst een waarde kan worden toegekend ineens / over een aantal jaren gespreid ten gunste van de post Belastingen in de winst-en-verliesrekening gebracht.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

Agio, disagio en aflossingspremies worden verantwoord als rentelast in de periode waartoe zij behoren. De toerekening van deze rentelast en de rentevergoeding over de lening is de effectieve rente die in de winst-en-verliesrekening wordt verwerkt. In de balans is (per saldo) de amortisatiewaarde van de schuld(en) verwerkt. De nog niet in de winst-en-verliesrekening verwerkte bedragen van het agio en de al in de winst-en-verliesrekening verwerkte aflossingspremies worden verwerkt als verhoging van de schuld(en) waarop ze betrekking hebben. De nog niet in de winst-en-verliesrekening verwerkte bedragen van het disagio worden verwerkt als verlaging van de schuld(en) waarop ze betrekking hebben.

De meerkosten verbonden aan het gebruik van meer dan gebruikelijk leverancierskrediet worden als rentelast verantwoord.

Belastingen

Belastingen omvatten de over de verslagperiode verschuldigde en verrekenbare winstbelastingen en latente belastingen. De belastingen worden in de winst-en-verliesrekening opgenomen, behalve voor zover deze betrekking hebben op posten die rechtstreeks in het eigen vermogen worden opgenomen, in welk geval de belasting in het eigen vermogen wordt verwerkt, of op overnames.

De over het boekjaar verschuldigde en verrekenbare belasting is de naar verwachting te betalen belasting over de belastbare winst over het boekjaar, berekend aan de hand van belastingtarieven die zijn vastgesteld op verslagdatum, dan wel waartoe materieel al op verslagdatum is besloten, en eventuele correcties op de over voorgaande jaren verschuldigde belasting.

Indien de boekwaardes van activa en verplichtingen ten behoeve van de financiële verslaggeving afwijken van hun fiscale boekwaardes, is sprake van tijdelijke verschillen.

Voor belastbare tijdelijke verschillen wordt een voorziening latente belastingverplichtingen getroffen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen, beschikbare voorwaartse verliescompensatie en nog niet gebruikte fiscale verrekeningsmogelijkheden wordt een latente belastingvordering opgenomen, maar uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat er in de toekomst fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening respectievelijk compensatie. Latente belastingvorderingen worden per iedere verslagdatum herzien en verlaagd voor zover het niet langer waarschijnlijk is dat het daarmee samenhangende belastingvoordeel zal worden gerealiseerd.

Voor belastbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, buitenlandse niet-zelfstandige eenheden, deelnemingen en joint ventures wordt een latente belastingverplichting opgenomen tenzij de onderneming in staat is het tijdstip van afloop van het tijdelijke verschil te bepalen en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst niet zal aflopen.

Voor verrekenbare tijdelijke verschillen inzake groepsmaatschappijen, buitenlandse niet-zelfstandige eenheden, deelnemingen en joint ventures wordt een latente belastingvordering opgenomen uitsluitend voor zover het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil in de voorzienbare toekomst afloopt en er fiscale winst beschikbaar zal zijn ter compensatie van het tijdelijk verschil.

De waardering van latente belastingverplichtingen en latente belastingvorderingen wordt gebaseerd op de fiscale gevolgen van de door de vennootschap op balansdatum voorgenomen wijze van realisatie of afwikkeling van zijn activa, voorzieningen, schulden en overlopende passiva. Latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de groep in de resultaten van deze deelnemingen, bepaald op basis van de grondslagen van de groep. Resultaten op transacties, waarbij overdracht van activa en passiva tussen de groep en de niet-geconsolideerde deelnemingen en tussen niet-geconsolideerde deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn niet verwerkt voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

De resultaten van deelnemingen die gedurende het boekjaar zijn verworven of afgestoten worden vanaf het verwervingsmoment respectievelijk tot het moment van afstoting verwerkt in het resultaat van de groep.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen en beleggingen die zonder beperkingen en zonder materieel risico van waardeverminderingen als gevolg van de transactie kunnen worden omgezet in geldmiddelen.

Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening.

Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

1. Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt weer te geven;

	Ontwikkelings- kosten € x 1.000	Goodwill € x 1.000	Totaal € x 1.000
Stand per 1 januari 2018:			
- Aanschafprijs	4.362	2.523	6.885
- Cumulatieve afschrijvingen	<u>(1.205)</u>	<u>(658)</u>	<u>(1.863)</u>
- Boekwaarde	<u>3.157</u>	<u>1.865</u>	<u>5.022</u>
Mutaties in de boekwaarde:			
- Investerings	1.640	-	1.640
- Afschrijvingen	<u>(285)</u>	<u>(253)</u>	<u>(538)</u>
- Saldo	<u>1.355</u>	<u>(253)</u>	<u>1.102</u>
Stand per 31 december 2018			
- Aanschafprijs	6.002	2.523	8.525
- Cumulatieve afschrijvingen	<u>(1.490)</u>	<u>(911)</u>	<u>(2.401)</u>
- Boekwaarde	<u>4.512</u>	<u>1.612</u>	<u>6.124</u>

De geactiveerde ontwikkelingskosten betreffen intern gegenereerde immateriële vaste activa en hebben betrekking op de ontwikkeling van de huidige en nieuwe instrumenten.

2. Materiële vaste activa

Het verloop van de materiële vaste activa is als volgt weer te geven;

	Andere vaste bedrijfsmiddelen
	€ x 1.000
Stand per 1 januari 2018:	
- Aanschafprijs	612
- Cumulatieve afschrijvingen	<u>(314)</u>
- Boekwaarde	<u>298</u>
Mutaties in de boekwaarde:	
- Investerings	160
- Afschrijvingen	<u>(111)</u>
- Saldo	<u>49</u>
Stand per 31 december 2018	
- Aanschafprijs	772
- Cumulatieve afschrijvingen	<u>(425)</u>
- Boekwaarde	<u>347</u>

De historische aanschafwaarde van de volledige afgeschreven materiële vaste activa bedraagt per 31 december 2018 € 172k (2017: € 143k).

3. Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven;

	Vorderingen op participanten
	€ x 1.000
Stand per 1 januari 2018:	
- Aanschafprijs	78
- Cumulatieve afschrijvingen	-
- Boekwaarde	<u>78</u>
Mutaties in de boekwaarde:	
- Investerings	-
- Aflossing	(18)
- Afschrijvingen	-
- Saldo	<u>(18)</u>
Stand per 31 december 2018	
- Aanschafprijs	60
- Cumulatieve afschrijvingen	-
- Boekwaarde	<u>60</u>

Dit betreft een vordering op Gubernatio B.V. met een looptijd van langer dan 1 jaar. De rente op deze vordering bedraagt 3% per jaar.

4. Voorraden

	2018	2017
	€ x 1.000	€ x 1.000
Onderhanden werk	155	123
Gereed product en handelsgoederen	<u>2.299</u>	<u>1.788</u>
	<u>2.454</u>	<u>1.911</u>

Onderhanden werk

	2018	2017
	€ x 1.000	€ x 1.000
Vervaardigingsprijs	155	123
Af: voorziening voor incourantheid	-	-
	<u>155</u>	<u>123</u>

Gereed product en handelsgoederen

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Verkrijgingsprijs handelsgoederen	2.895	2.602
Af: voorziening voor incourantheid	<u>(596)</u>	<u>(814)</u>
	<u>2.299</u>	<u>1.788</u>

Het verloop van de voorziening voor incourantheid (i.c. afwaardering van voorraden naar lagere opbrengstwaarde) is als volgt:

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Stand per 1 januari	814	734
Toevoeging ten laste van de winst- en verliesrekening	6	80
Afboeking ten laste van de voorziening	<u>(224)</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u>596</u>	<u>814</u>

De vrijval van de voorziening in 2018 heeft grotendeels betrekking op de vorige generatie bezinkingsinstrumenten.

5. Vorderingen

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Op handelsdebiteuren	931	1.311
Omzetbelasting	219	191
Overige vorderingen	44	53
Overlopende activa	<u>163</u>	<u>224</u>
	<u>1.357</u>	<u>1.779</u>

De vorderingen op handelsdebiteuren, omzetbelasting en de overige vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

De boekwaarde van de opgenomen vorderingen benadert de reële waarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

De overlopende activa bestaan uit vooruitbetaalde kosten met betrekking tot verzekeringen, huur en abonnementen voor boekjaar 2019.

Gedurende het boekjaar is ten laste van de winst-en-verliesrekening voor een bedrag van € nihil (2017: € 2k) een voorziening wegens oninbaarheid gevormd.

Gedurende het boekjaar is een bedrag van € 2k (2017: € 4k) van een eerder gevormde voorziening wegens oninbaarheid teruggenomen doordat een naar verwachting geheel oninbare vordering op een failliete rechtspersoon toch deels is geïnd.

Vorderingen op handelsdebiteuren

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Geamortiseerde kostprijs van uitstaande vorderingen	949	1.331
Af: Voorziening wegens oninbaarheid	<u>(18)</u>	<u>(20)</u>
	<u>931</u>	<u>1.311</u>

Overige vorderingen

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Overige vorderingen	<u>44</u>	<u>53</u>
	<u>44</u>	<u>53</u>

Overlopende activa

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Vooruitbetaalde huur	79	79
Vooruitbetaalde rente	-	52
Vooruitbetaalde abonnementen	44	46
Vooruitbetaalde verzekeringen	15	26
Overige overlopende activa	<u>25</u>	<u>21</u>
	<u>163</u>	<u>224</u>

6. Liquide middelen

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Kasmiddelen	-	-
Rekening courant banken	<u>2.793</u>	<u>87</u>
	<u>2.793</u>	<u>87</u>

7. Groepsvermogen

Voor een toelichting op het aandeel van de onderneming in het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op het eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening.

8. Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	Latente belasting- verplichtingen	Garantie- verplichtingen	Groot onderhoud	Totaal
	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000
Stand per 1 januari 2018	466	211	15	692
Mutaties:				
Toevoegingen ten laste van het resultaat	161	12	12	185
Onttrekkingen		(140)	-	(140)
Vrijval ten gunste van het resultaat	-	-	-	-
Stand per 31 december 2018	<u>627</u>	<u>83</u>	<u>27</u>	<u>737</u>

Voorziening latente belastingverplichtingen

De voorziening voor latente belastingverplichtingen omvat het belastingeffect van de belastbare tijdelijke verschillen tussen commerciële en fiscale waarderingen van de immateriële vaste activa. Dit tijdelijke verschil bedraagt in 2018 € 3,1 miljoen (2017: € 2,3 miljoen). Het gehanteerde belastingtarief bedraagt 20%. De latentie heeft een looptijd van langer dan 1 jaar.

Voorziening garantieverplichtingen

De voorziening voor garantieverplichtingen heeft betrekking op wettelijke en contractuele garantieregelingen tegenover afnemers van goederen en diensten.

Van de voorziening heeft ongeveer € 10k (2017: ongeveer € 165k) een looptijd korter dan 1 jaar.

Voorziening groot onderhoud

De voorziening groot onderhoud houdt verband met toekomstig groot onderhoud aan de panden en installaties, en is geheel langlopend (langer dan 1 jaar).

9. Langlopende schulden

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€ x 1.000	€ x 1.000
Obligatielening	3.353	-
Aan kredietinstellingen	1.086	638
Aan participanten	194	194
Overige schulden	-	650
	<u>4.633</u>	<u>1.482</u>

De langlopende schulden hebben een resterende looptijd langer dan 1 jaar. De langlopende schulden per 31 december 2018 kunnen als volgt nader worden toegelicht:

	<u>2018</u>	<u>Aflossings- verplichting 2019</u>	<u>Resterende looptijd > 1 jaar</u>	<u>Resterende looptijd > 5 jaar</u>
	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000
Obligatielening	3.353	-	3.353	-
Schulden aan kredietinstellingen	1.638	552	1.086	-
Schulden aan participanten	194	-	-	194
	<u>5.185</u>	<u>552</u>	<u>4.439</u>	<u>194</u>

Voor bovengenoemde schulden en de kortlopende kredietfaciliteit zijn ter hoogte van een bedrag van € 1,6 miljoen (2017 € 1,4 miljoen) zakelijke zekerheden gesteld in de vorm van;

- Pandrecht voorraden.
- Pandrecht bedrijfsinventaris.
- Pandrecht vorderingen.

- Pandrecht goederen zoals omschreven in artikel 24 van de Algemene Bankvoorwaarden.
- Pandrecht vorderingen door regres en subrogatie als gevolg van de hoofdelijke verbondenheid.
- Hoofdelijke verbondenheid van R&R Mechatronics International B.V., Mechatronics Instruments B.V., Mechatronics Software Applications B.V. en RR Mechatronics Manufacturing B.V.

De aflossingsdata en effectieve rentevoet van de hierboven genoemde langlopende schulden zijn als volgt:

Obligatielening

Op 20 december 2018 heeft de onderneming een obligatielening uitgegeven. Het aantal obligaties bedraagt 3.500 met een nominale waarde van € 1.000. Deze lening is gewaardeerd op de contante waarde van de kasstroom tegen een effectieve rentevoet van 9,08%. De looptijd van deze lening is 5 jaar en wordt in zijn geheel op 20 december 2023 afgelost. De obligatielening is achtergesteld gedurende de volledige looptijd. De achterstelling geldt ten opzichte van alle ander schuldeisers van de groep.

Schulden aan kredietinstellingen

Deze post betreft opgenomen leningen bij banken. Het verloop van de post luidt als volgt:

	<u>€ x 1.000</u>
Nominale hoofdsom	2.000
Afgeïst tot en met 31 december 2017	<u>(997)</u>
Restant hoofdsom per 1 januari 2018	1.003
Opgenomen in 2018	1.000
Aflossing in 2018	<u>(365)</u>
Restant hoofdsom per 31 december 2018	1.638
Kortlopend deel per 31 december 2018	<u>(552)</u>
Langlopend deel per 31 december 2018	<u><u>1.086</u></u>

Lening ABN AMRO Bank N.V. (108)

Betreft door ABN AMRO Bank N.V. op 7 mei 2014 verstrekte geldleningen, in hoofdsom groot € 1.325.000. De rentevoet bedraagt driemaands Euribor plus individuele opslag van 2,2%. De looptijd van de lening is zes jaar. Aflossing zal plaatsvinden in één kwartaaltermijn van € 55.216 en daarna 23 kwartaaltermijnen van € 55.208.

Lening ABN AMRO Bank N.V. (733)

Betreft door ABN AMRO Bank N.V. op 7 mei 2014 verstrekte geldleningen, in hoofdsom groot € 675.000. De rentevoet bedraagt driemaands Euribor plus individuele opslag van 2,5%. De looptijd van de lening is zes jaar. Aflossing zal plaatsvinden in 24 kwartaaltermijnen waarvan de eerste acht termijnen van € 12.500, daarna vijftien kwartaaltermijnen van € 35.938 en daarna één kwartaaltermijn van € 35.930.

Lening ABN AMRO Bank N.V. (594)

Betreft door ABN AMRO Bank N.V. op 9 maart 2018 en 4 april 2018 verstrekte geldleningen, in hoofdsom groot € 350.000. De rentevoet bedraagt driemaands Euribor plus individuele opslag van 3,5%. De looptijd van de lening is vijf jaar. Aflossing zal plaatsvinden vanaf 1 april 2019 in 16 kwartaaltermijnen € 21.875.

Lening ABN AMRO Bank N.V. (624)

Betreft door ABN AMRO Bank N.V. op 4 april 2018 verstrekte geldleningen, in hoofdsom groot € 650.000. De rentevoet bedraagt driemaands Euribor plus individuele opslag van 3,08%. De looptijd van de lening is vijf jaar. Aflossing zal plaatsvinden vanaf 1 april 2019 in 16 kwartaaltermijnen € 40.625.

Convenanten

Ultimo boekjaar wordt aan het convenant voldaan.

Schulden aan participanten

Deze post betreft een opgenomen lening van aandeelhouders RRM investments B.V. en Gubernatio B.V. De lening is geheel achtergesteld bij alle andere schulden. Er is geen aflossingschema overeengekomen. De rentevoet bedraagt 2,5% per jaar. Er hebben op deze leningen gedurende de looptijd nog geen aflossingen plaatsgevonden.

Overige schulden

Dit betreft een achtergestelde lening van West Frisia Vastgoed B.V. en is in 2018 in zijn geheel afgelost.

10. Kortlopende schulden

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Aan kredietinstellingen	-	67
Aflossingsdeel komend boekjaar van de langlopende schulden	552	365
Aan leveranciers en handelskredieten	813	763
Aan participanten	-	24
Te betalen belastingen en premies sociale verzekeringen	164	98
Schulden ter zake van pensioenen	1	2
Overige schulden en overlopende passiva	<u>1.803</u>	<u>1.866</u>
	<u><u>3.333</u></u>	<u><u>3.185</u></u>

De onder de kortlopende schulden opgenomen bedragen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

De boekwaarde van de kortlopende schulden benadert de reële waarde daarvan, gegeven de korte looptijd van de opgenomen posten.

Schulden aan kredietinstellingen

Verwezen wordt naar de toelichting op de gelijknamige post onder de langlopende schulden.

Schulden aan participanten

Dit betreft een schuld aan RRM Investments B.V. Deze schuld is in 2018 in zijn geheel afgelost.

Te betalen belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Loonheffing	96	57
Premies sociale verzekeringen	12	-
Omzetbelasting	19	-
Vennootschapsbelasting	<u>37</u>	<u>41</u>
	<u>164</u>	<u>98</u>

Overige schulden en overlopende passiva

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Vooruitgefactureerde omzet	961	546
Vooruitontvangen bedragen	101	489
Vakantiegeld en -dagen	359	312
Vooruitontvangen subsidie	79	155
Bonus	36	36
Accountantskosten	8	12
Rente en kosten bank	13	7
Overige schulden	<u>246</u>	<u>309</u>
	<u>1.803</u>	<u>1.866</u>

11. Financiële instrumenten

Algemeen

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan markt-, valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de onderneming een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de onderneming te beperken. De onderneming zet geen afgeleide financiële instrumenten in.

Kredietrisico

De vorderingen uit hoofde van handelsdebiteuren zijn voor circa 52% geconcentreerd bij vijf grote afnemers in de industrie. Het maximale bedrag aan

kredietrisico bedraagt € 1,0 miljoen. Voor de kredietrisico's inzake de vorderingen op participanten en de overige vorderingen wordt verwezen naar noot 3 - Financiële vaste activa en noot 5 - Vorderingen.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij de uitgegeven leningen is sprake van een vast rentepercentage over de gehele looptijd. Alle opgenomen en uitgegeven leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De onderneming heeft als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Financiële activa

Voor de lening aan Gubernatio B.V. is geen aflossingsschema overeengekomen, de effectieve rentevoet bedraagt 3%.

Verplichtingen

De aflossingsdata van de leningen van de ABN AMRO zijn per kwartaal, de laatste aflossing op deze leningen vindt plaats in het eerste kwartaal van 2023. De effectieve rentevoet van deze leningen ligt tussen de 2,2% en de 3,5%.

De obligatielening wordt afgelost in december 2023, de effectieve rentevoet is 9,08%.

Voor de schulden aan de participanten is geen aflossingsschema overeengekomen, de effectieve rentevoet is 2,5%.

Liquiditeitsrisico

De onderneming maakt geen gebruik afgeleide financiële instrumenten om liquiditeitsrisico's af te dekken.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan. De reële waarde van de overige in de balans verantwoorde financiële instrumenten kan als volgt worden weergegeven:

<u>Boek-</u>	<u>Markt-</u>	<u>Boek-</u>	<u>Markt-</u>
--------------	---------------	--------------	---------------

	waarde 2018 <u>€ x 1.000</u>	waarde 2018 <u>€ x 1.000</u>	waarde 2017 <u>€ x 1.000</u>	waarde 2017 <u>€ x 1.000</u>
Financiële vaste activa				
Vordering participant	<u>60</u>	<u>60</u>	<u>78</u>	<u>78</u>
Langlopende schulden				
Obligatie lening	3.353	3.353	-	-
Schulden aan kredietinstellingen	1.638	1.268	1.003	966
Schulden aan participanten	194	194	194	194
Overige schulden	-	-	650	650
Totaal	<u>5.185</u>	<u>4.815</u>	<u>1.847</u>	<u>1.810</u>

De reële waarde van de financiële vaste activa en de schulden aan participanten benadert de boekwaarde aangezien er geen zekerheid is op welk moment de kasstroom gaat plaatsvinden, derhalve wordt de contante waarde van de toekomstige kasstroom gelijk gesteld aan de boekwaarde van het vaste actief.

De reële waarde van de obligatie lening is gelijk aan de boekwaarde aangezien de lening op 20 december is uitgegeven en op 31 december op de reële waarde is gewaardeerd.

De reële waarde van de schulden aan kredietinstellingen is de contante waarde van toekomstige kasstromen gebaseerd op een rente die per balansdatum zou gelden voor gelijksoortige leningen vermeerderd met een risicopremie voor iedere individuele lening. Het gemiddelde percentage is 2,5 (2017: 2,0).

De reële waarde van de overige schulden benadert de boekwaarde aangezien de kasstroom in 2018 heeft plaatsgevonden.

12. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangaan ter zake van operationele leasing (inclusief erfpacht en huur).

De operationele leasekosten worden lineair over de leaseperiode in de winst-en-verliesrekening verwerkt. De resterende looptijd kan als volgt worden gespecificeerd:

€ x 1.000

Niet langer dan 1 jaar	218
Tussen 1 en 5 jaar	248
Langer dan 5 jaar	-
	466

Het bedrag van lease betalingen dat is verwerkt als last in 2018, bedraagt € 242k (2017: € 227k).

13. Brutomarge

De netto-omzet is ten opzichte van 2017 gestegen met 10,9%.

14. Lonen en salarissen

	2018 € x 1.000	2017 € x 1.000
Bruto lonen en salarissen	2.827	2.361
Af: Ontvangen ziekengeld	(30)	(57)
Loonsubsidies	(267)	(217)
	2.530	2.087

Personeelsbestand

Gedurende het boekjaar 2018 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers bij de groep, omgerekend naar volledige mensjaren 75,9 (2017: 65). Hiervan waren 8 personen (2017: 7 personen) werkzaam buiten Nederland. Deze personeelsomvang (gemiddeld aantal personen) is als volgt onder te verdelen naar verschillende personeelscategorieën:

	2018	2017
Management	6,9	6,7
Inkoop	2,2	2,3
Verkoop	5,7	4,9
Productie en distributie	26,4	24,1
Research & Development	22,1	15,3
Administratie	3,1	3,8
Overig	9,5	7,9
	75,9	65,0

15. Sociale lasten en pensioenlasten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€ x 1.000	€ x 1.000
Sociale lasten	428	337
Pensioenlasten	<u>216</u>	<u>189</u>
	<u>644</u>	<u>526</u>

De pensioenlasten bestaan voor € 208k (2017: € 179k) uit de met de pensioenuitvoerder overeengekomen premie. Het restantbedrag € 8k (2017: € 10k) betreft de in het kader van buitenlandse pensioenregelingen verwerkte pensioenlasten.

16. Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

	<u>2018</u>		<u>2017</u>	
	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000
Immateriële vaste activa				
Ontwikkelingskosten	287		226	
Goodwill	<u>252</u>		<u>240</u>	
		539		466
Materiële vaste activa				
Andere vaste bedrijfsmiddelen	75		78	
Af: boekresultaat bij vervreemding	<u>-</u>		<u>-</u>	
		<u>75</u>		<u>78</u>
		<u>614</u>		<u>544</u>

De ten laste van de winst-en-verliesrekening gebrachte onderzoeks- en ontwikkelingskosten, inclusief afschrijvingen op geactiveerde kosten, bedragen € 450k (2017: 407k) en zijn als volgt te specificeren:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€ x 1.000	€ x 1.000
Afschrijvingen	287	226
Overige bedrijfskosten	<u>163</u>	<u>181</u>
	<u>450</u>	<u>407</u>

17. Overige bedrijfskosten

Onder de overige bedrijfskosten is in 2017 een toevoeging aan de garantievoorziening opgenomen van € 172k. In 2018 bedragen deze kosten € 12k. De uitzonderlijke omvang van deze kosten in 2017 heeft te maken met uitzonderlijk hoge herstellkosten aan één van onze instrumenten.

18. Rentebaten en soortgelijke opbrengsten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€ x 1.000	€ x 1.000
Overige rentebaten	36	1
Valutakoersverschillen	<u>44</u>	<u>-</u>
	<u>80</u>	<u>1</u>

19. Rentelasten en soortgelijke kosten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€ x 1.000	€ x 1.000
Leningen o/g ABN AMRO N.V.	90	23
Leningen van participanten	5	5
Overige langlopende schulden	-	52
Rekening-courant krediet banken	65	68
Valutakoersverschillen	<u>-</u>	<u>135</u>
	<u>160</u>	<u>283</u>

20. Belastingen

De onderneming vormt samen met Mechatronics Instruments B.V., RR Mechatronics Manufacturing B.V. en Mechatronics Software Applications B.V. een fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. De vennootschapsbelasting is in elk van de vennootschappen opgenomen voor dat deel dat de desbetreffende vennootschap als zelfstandig belastingplichtige verschuldigd zou zijn, rekening houdend met voor de vennootschap geldende fiscale faciliteiten.

De belangrijkste componenten van de belastinglast zijn:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€ x 1.000	€ x 1.000
Belastinglast huidig boekjaar	195	162
Fiscaal lagere afschrijvingen	98	80
Activering R&D kosten	(209)	(161)
Beperk aftrekbare bedragen	2	2
Belastingbesparing in verband met investeringsaftrek	(54)	(41)
Deelnemingsvrijstelling	59	14
Verrekenbare verliezen	-	(4)
Mutaties in tijdelijke verschillen	161	95
	<u>252</u>	<u>147</u>

De in het verleden geleden fiscale verliezen zijn in 2017 volledig gecompenseerd.

21. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum geweest die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum dan wel van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening.

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige balans per 31 december

(vóór resultaatbestemming)

Activa		2018	2017
	<i>Noot</i>	€ x 1.000	€ x 1.000
Vaste activa			
Immateriële vaste activa	22	2.105	2.147
Financiële vaste activa	23	5.056	3.712
		7.161	5.859
Vlottende activa			
Vorderingen	24	318	402
Liquide middelen		2.298	3
		2.616	405
		9.777	6.264
Passiva			
Eigen vermogen			
Geplaatst kapitaal	25	4	4
Agio		3.214	3.214
Reserve omrekenverschillen		(18)	38
Wettelijke reserves		4.512	3.157
Overige reserves		(3.952)	(3.250)
Resultaat boekjaar na belasting		672	653
		4.432	3.816
Voorzieningen	26	140	99
Langlopende schulden	27	3.547	844
Kortlopende schulden	28	1.658	1.505
		9.777	6.264

De toelichtingen op pagina 59 tot en met 73 maken integraal deel uit van deze enkelvoudige jaarrekening.

Enkelvoudige winst- en verliesrekening over januari tot en met december

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen	1.362	1.254
Overige baten en lasten na belastingen	<u>(690)</u>	<u>(601)</u>
Netto resultaat	<u>672</u>	<u>653</u>

De toelichtingen op pagina 59 tot en met 73 maken integraal deel uit van deze enkelvoudige jaarrekening.

Toelichting behorende tot de enkelvoudige jaarrekening 2018

Algemeen

De enkelvoudige jaarrekening maakt deel uit van de statutaire jaarrekening 2018 van de onderneming. De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening van de onderneming verwerkt.

Voor zover posten uit de enkelvoudige balans en de enkelvoudige winst-en-verliesrekening hierna niet nader zijn toegelicht, wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

De grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gelijk aan die voor de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening, met uitzondering van de hierna genoemde grondslagen.

Financiële instrumenten

In de enkelvoudige jaarrekening worden financiële instrumenten gepresenteerd op basis van hun juridische vorm.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen

In de enkelvoudige balans worden deelnemingen in groepsmaatschappijen gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Zie voor een uitwerking hiervan de grondslagen voor financiële vaste activa in de geconsolideerde jaarrekening.

Resultaat deelnemingen

Het aandeel in het resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen omvat het aandeel van de onderneming in de resultaten van deze deelnemingen. Resultaten op transacties waarbij overdracht van activa en passiva tussen de onderneming en haar deelnemingen en tussen deelnemingen onderling heeft plaatsgevonden, zijn geëlimineerd voor zover deze als niet gerealiseerd kunnen worden beschouwd.

22. Immateriële vaste activa

Het verloop van de immateriële vaste activa is als volgt weer te geven;

	Ontwikkelings- kosten € x 1.000	Goodwill € x 1.000	Totaal € x 1.000
Stand per 1 januari 2018:			
- Aanschafprijs	286	2.523	2.809
- Cumulatieve afschrijvingen	<u>(4)</u>	<u>(658)</u>	<u>(662)</u>
- Boekwaarde	<u>282</u>	<u>1.865</u>	<u>2.147</u>
Mutaties in de boekwaarde:			
- Investerings	226	-	226
- Afschrijvingen	<u>(16)</u>	<u>(252)</u>	<u>(268)</u>
- Saldo	<u>210</u>	<u>(252)</u>	<u>(42)</u>
Stand per 31 december 2018			
- Aanschafprijs	512	2.523	3.035
- Cumulatieve afschrijvingen	<u>(20)</u>	<u>(910)</u>	<u>(930)</u>
- Boekwaarde	<u>492</u>	<u>1.613</u>	<u>2.105</u>

De geactiveerde ontwikkelingskosten betreffen intern gegenereerde immateriële vaste activa en hebben betrekking op de ontwikkeling van de huidige en nieuwe instrumenten.

23. Financiële vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa is als volgt weer te geven;

	Deelnemingen in groepsmaat- schappijen € x 1.000	Vorderingen op participanten € x 1.000	Totaal € x 1.000
Stand per 1 januari 2018:			
- Aanschafprijs	3.634	78	3.712
- Cumulatieve afschrijvingen	-	-	-
- Boekwaarde	<u>3.634</u>	<u>78</u>	<u>3.712</u>
Mutaties in het boekjaar:			
- Aandeel in resultaat deelnemingen	1.362	-	1.362
- Aflossing	-	(18)	(18)
- Saldo	<u>1.362</u>	<u>(18)</u>	<u>1.344</u>
Stand per 31 december 2018			
- Aanschafprijs	4.996	60	5.056
- Cumulatieve afschrijvingen	-	-	-
- Boekwaarde	<u>4.996</u>	<u>60</u>	<u>5.056</u>

De boekwaarde van de opgenomen vorderingen benadert de reële waarde ervan.

De onderneming te Zwaag staat aan het hoofd van de groep en heeft de volgende kapitaalbelangen:

Naam	Vestigingsplaats	Aandeel in geplaatst kapitaal
Geconsolideerde deelnemingen		
Mechatronics Instruments B.V.	Zwaag	100 %
RR Mechatronics Manufacturing B.V.	Zwaag	100 %
Mechatronics Software Applications B.V.	Zwaag	100 %
Mechatronics USA, LLC	Warwick, RI	100 %

De vordering op participanten betreft een vordering op Gubernatio B.V. met een looptijd van langer dan 1 jaar. De rente op deze vordering bedraagt 3% per jaar.

24. Vorderingen

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Op groepsmaatschappijen	-	54
Omzetbelasting	219	191
Overlopende activa	<u>99</u>	<u>157</u>
	<u>318</u>	<u>402</u>

De vorderingen hebben een verwachte looptijd van korter dan 1 jaar.

De reële waarde van de opgenomen vorderingen benadert de boekwaarde, gegeven het kortlopende karakter van de vorderingen en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

De overlopende activa bestaan uit vooruitbetaalde kosten met betrekking tot huur en verzekeringen voor boekjaar 2018.

25. Eigen vermogen

	Geplaatst kapitaal	Agio	Reserve omreken- verschillen	Wettelijke reserve	Overige reserves	Totaal
	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000
Stand per 1 januari 2017:	2	1.427	-	1.875	(1.968)	1.336
<i>Mutaties in het boekjaar 2017:</i>						
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	653	653
Omrekenverschillen	-	-	38	-	-	38
Toevoeging vanuit algemene reserve	-	-	-	1.282	-	1.282
Inkoop eigen aandelen	-	(561)	-	-	-	(561)
Afname door Toevoeging wettelijke reserve	-	-	-	-	(1.282)	(1.282)
Aandelenemissie	2	2.348	-	-	-	2.350
Stand per 1 januari 2018:	<u>4</u>	<u>3.214</u>	<u>38</u>	<u>3.157</u>	<u>(2.597)</u>	<u>3.816</u>
<i>Mutaties in het boekjaar 2018:</i>						
Resultaat boekjaar	-	-	-	-	672	672
Omrekenverschillen	-	-	(56)	-	-	(56)
Toevoeging vanuit algemene reserve	-	-	-	1.355	-	1.355
Toevoeging wettelijke reserve	-	-	-	-	(1.355)	(1.355)
Stand per 31 december 2018	<u><u>4</u></u>	<u><u>3.214</u></u>	<u><u>(18)</u></u>	<u><u>4.512</u></u>	<u><u>(3.280)</u></u>	<u><u>4.432</u></u>

De onderneming houdt 21.431 gewone en 11.906 cumulatief preferente aandelen voor eigen rekening. De verkrijgingsprijs is in zijn geheel ten laste van het agio gebracht.

Geplaatst kapitaal

Het gestort en opgevraagd kapitaal kan als volgt worden uitgesplitst:

Soort	Aantal	Nominaal bedrag	Totaal
Gewone aandelen	137.069	€ 0,01	1.370
Cumulatief preferente aandelen	<u>240.803</u>	€ 0,01	<u>2.408</u>
Totaal	<u>377.872</u>		<u>3.778</u>

De preferente aandelen geven bij voorrang recht op een deel van de uitkeerbare winst te weten een samengesteld rendement van 8% op jaarbasis over:

- Het totaal op de cumulatief preferente aandelen gestorte bedrag, zowel nominaal als agio;
- Het saldo van de dividendreserve verbonden met de cumulatief preferente aandelen;
- Enig nog niet ingehaald tekort.

Agio

Het agio omvat de opbrengsten uit de uitgifte van aandelen voor zover deze hoger zijn dan het nominale bedrag van de aandelen (opbrengsten boven pari).

Reserve omrekeningsverschillen

In deze wettelijke reserve worden omrekeningsverschillen verantwoord die het gevolg zijn van de omrekening van de functionele valuta van bedrijfsuitoefeningen in het buitenland naar de presentatievaluta van de moedermaatschappij. Bij verkoop van een deelneming worden de op deze deelneming betrekking hebbende cumulatieve omrekeningsverschillen overgeboekt naar de overige reserves.

De wettelijke reserve omrekeningsverschillen bedraagt EUR 18k negatief en heeft betrekking op de deelneming in de Verenigde Staten van Amerika. Deze reserve omrekeningsverschillen is gevormd vanaf het boekjaar 2017.

Andere wettelijke reserves

De post andere wettelijke reserves bestaat uit een wettelijke reserve voor geactiveerde ontwikkelingskosten.

Overige reserves

Op 31 december 2018 is onvoldoende vrij uitkeerbaar eigen vermogen aanwezig. Het cumulatieve preferente dividend zal worden uitgekeerd in toekomstige jaren bij voldoende vrij uitkeerbaar eigen vermogen. Per 31 december 2018 staat voor de cumulatief preferente aandelen achterstallig dividend open ter hoogte van € 458k (2017: € 255k). Het bestuur heeft nog geen goedkeuring verleend tot uitkering van preferent dividend.

Onverdeeld resultaat

Bestemming van het resultaat over het boekjaar 2017

De jaarrekening 2017 is vastgesteld in de Algemene Vergadering gehouden op 14 augustus 2018. De Algemene Vergadering heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het voorstel van de directie.

Voorstel tot resultaatbestemming 2018

De directie stelt, aan de Algemene Vergadering voor het resultaat na belastingen over 2018 als volgt te bestemmen: het bedrag van € 672k toe te voegen aan de overige reserves.

Garantievermogen

Het garantievermogen bedraagt € 8,2 miljoen en bestaat uit eigen vermogen (€ 4,6 miljoen), de obligatielening (€ 3,4 miljoen) en de achtergestelde leningen van participanten (€ 194k).

26. Voorzieningen

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden weergegeven:

	Latente belasting- verplichtingen	Deel- nemingen	Totaal
	€ x 1.000	€ x 1.000	€ x 1.000
Stand per 1 januari 2018	52	47	99
Mutaties:			
Toevoegingen ten laste van het resultaat	41	-	41
Onttrekkingen	-	-	-
Vrijval ten gunste van het resultaat	-	-	-
Stand per 31 december 2018	<u>93</u>	<u>47</u>	<u>140</u>

Voorziening latente belastingverplichtingen

De voorziening voor latente belastingverplichtingen omvat het belastingeffect van de belastbare tijdelijke verschillen tussen commerciële en fiscale waarderingen van de immateriële vaste activa. Dit tijdelijke verschil bedraagt in 2018 € 93k (2017: € 52k). De latentie heeft een looptijd van langer dan 1 jaar.

Voorziening deelnemingen

De voorziening voor de deelneming in Mechatronics Software Applications is gevormd voor de hoogte van de negatieve vermogenswaarde van € 47k (2017: € 47k).

27. Langlopende schulden

	2018 € x 1.000	2017 € x 1.000
Obligatielening	3.353	-
Aan participanten	194	194
Overige schulden	-	650
	<u>3.547</u>	<u>844</u>

De langlopende schulden hebben een resterende looptijd langer dan 1 jaar. De langlopende schulden per 31 december 2018 kunnen als volgt nader worden toegelicht:

	2018 € x 1.000	Aflossings- verplichting 2019 € x 1.000	Resterende looptijd > 1 jaar € x 1.000	Resterende looptijd > 5 jaar € x 1.000
Obligatielening	3.353	-	3.353	-
Schulden aan participanten	194	-	-	194
	<u>3.547</u>	<u>-</u>	<u>3.353</u>	<u>194</u>

Omtrent zekerheden zijn geen afspraken vastgelegd.

Obligatielening

Op 20 december 2018 heeft de onderneming een obligatielening uitgegeven. Het aantal obligaties bedraagt 3.500 met een nominale waarde van € 1.000. Deze lening is gewaardeerd op de contante waarde van de kasstroom tegen een effectieve rentevoet van 9,08%. De looptijd van deze lening is 5 jaar en wordt in zijn geheel op 20 december 2023 afgelost. De obligatielening is achtergesteld gedurende de volledige looptijd. De achterstelling geldt ten opzichte van alle andere schuldeisers van de groep.

Schulden aan participanten

Deze post betreft een opgenomen lening van aandeelhouders RRM investments B.V. en Gubernatio B.V. De lening is geheel achtergesteld bij alle andere schulden. Er is geen aflossingsschema overeengekomen. De rentevoet bedraagt 2,5% per jaar. Er hebben op deze leningen gedurende de looptijd nog geen aflossingen plaatsgevonden.

Overige schulden

Dit betreft een achtergestelde lening van West Frisia Vastgoed B.V. en is in 2018 in zijn geheel afgelost.

28. Kortlopende schulden

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
Aan leveranciers en handelskredieten	53	62
Aan groepsmaatschappijen	1.362	1.241
Aan participanten	-	24
Te betalen belastingen en premies sociale verzekeringen	40	55
Overige schulden en overlopende passiva	<u>203</u>	<u>123</u>
	<u>1.658</u>	<u>1.505</u>

De onder de kortlopende schulden opgenomen bedragen hebben een looptijd korter dan 1 jaar.

De boekwaarde van de kortlopende schulden benadert de reële waarde daarvan, gegeven de korte looptijd van de opgenomen posten.

Schulden aan groepsmaatschappijen

	<u>2018</u> € x 1.000	<u>2017</u> € x 1.000
RR Mechatronics Manufacturing B.V.	890	1.036
Mechatronics Instruments B.V.	<u>472</u>	<u>205</u>
	<u>1.362</u>	<u>1.241</u>

Schulden aan participanten

Dit betreft een schuld aan RRM Investments B.V. Deze schuld is in 2018 in zijn geheel afgelost.

Te betalen belastingen en premies sociale verzekeringen

	2018	2017
	€ x 1.000	€ x 1.000
Loonheffing	3	14
Vennootschapsbelasting	37	41
	<u>40</u>	<u>55</u>

Overige schulden en overlopende passiva

	2018	2017
	€ x 1.000	€ x 1.000
Vooruitontvangen bedragen	56	25
Vakantiegeld en -dagen	39	25
Bonus	36	36
Accountantskosten	8	3
Overige schulden	64	34
	<u>203</u>	<u>123</u>

29. Financiële instrumenten

Algemeen

De onderneming maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die de onderneming blootstelt aan markt-, valuta-, rente-, kasstroom-, krediet- en liquiditeitsrisico. Om deze risico's te beheersen heeft de onderneming een beleid inclusief een stelsel van limieten en procedures opgesteld om de risico's van onvoorspelbare ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten en daarmee de financiële prestaties van de onderneming te beperken. De onderneming zet geen afgeleide financiële instrumenten in.

Kredietrisico

Voor de kredietrisico's inzake de vorderingen op groepsmaatschappijen, participanten en de overige vorderingen wordt verwezen naar noot 22 - Financiële vaste activa en noot 23 - Vorderingen.

Renterisico en kasstroomrisico

Het renterisico is beperkt tot eventuele veranderingen in de marktwaarde van opgenomen en uitgegeven leningen. Bij de uitgegeven leningen is sprake van een

vast rentepercentage over de gehele looptijd. Alle opgenomen en uitgegeven leningen worden aangehouden tot het einde van de looptijd. De onderneming heeft als beleid om geen afgeleide financiële instrumenten te gebruiken om (tussentijdse) rentefluctuaties te beheersen.

Financiële activa

Voor de lening aan Gubernatio B.V. is geen aflossingschema overeengekomen, de effectieve rentevoet bedraagt 3%.

Verplichtingen

De obligatielening wordt afgelost in december 2023, de effectieve rentevoet is 9,08%.

Voor de schulden aan groepsmaatschappijen en participanten is geen aflossingschema overeengekomen, de effectieve rentevoet voor de schulden aan groepsmaatschappijen is 5,0%, voor de schulden aan participanten is de effectieve rentevoet 2,5%.

Liquiditeitsrisico

De onderneming maakt geen gebruik afgeleide financiële instrumenten om liquiditeitsrisico's af te dekken.

Reële waarde

De reële waarde van in de balans opgenomen financiële instrumenten verantwoord onder kasmiddelen, kortlopende vorderingen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde daarvan.

De reële waarde van de financiële vaste activa en de schulden aan participanten benadert de boekwaarde aangezien er geen zekerheid is op welk moment de kasstroom gaat plaatsvinden, derhalve wordt de contante waarde van de toekomstige kasstroom gelijk gesteld aan de boekwaarde van het vaste actief.

De reële waarde van de obligatie lening is gelijk aan de boekwaarde aangezien de lening op 20 december is uitgegeven en op 31 december op de reële waarde is gewaardeerd.

De reële waarde van de overige schulden benadert de boekwaarde aangezien de kasstroom in 2018 heeft plaatsgevonden.

30. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Meerjarige financiële verplichtingen

Er zijn langlopende onvoorwaardelijke verplichtingen aangaan ter zake van operationele leasing (inclusief erfpacht en huur).

De operationele leasekosten worden lineair over de leaseperiode in de winst-en-verliesrekening verwerkt. De resterende looptijd kan als volgt worden gespecificeerd:

	€ x 1.000
Niet langer dan 1 jaar	166
Tussen 1 en 5 jaar	197
Langer dan 5 jaar	-
	<u>363</u>

Het bedrag van lease betalingen dat is verwerkt als last in 2018, bedraagt € 176k (2017: € 175k).

Fiscale eenheid

De onderneming vormt tezamen met haar dochterondernemingen een fiscale eenheid voor de heffing van vennootschapsbelasting en omzetbelasting; elk der vennootschappen is volgens de standaardvoorwaarden aansprakelijk voor te betalen belasting van alle bij de fiscale eenheid betrokken vennootschappen.

Afrekening tussen de onderneming en haar dochtermaatschappijen vindt plaats via de rekening-courant verhoudingen.

De volgende methodiek wordt gehanteerd wat betreft doorbelasting/toerekening van vennootschapsbelasting binnen de fiscale eenheid:

Omdat de onderneming met haar dochtermaatschappijen binnen de fiscale eenheid afrekent op basis van het fiscale resultaat, rekening houdend met voordelen van de fiscale eenheid, zijn de latente belastingen van de dochtermaatschappijen in beginsel de latente vorderingen en/of latente verplichtingen jegens de onderneming.

31. Personeelskosten en aantal werknemers

De lonen en salarissen, sociale lasten en pensioenlasten van de bij de onderneming werkzame werknemers kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€ x 1.000	€ x 1.000
Lonen en salarissen	381	318
Ontvangen subsidies	(73)	(40)
Sociale lasten	47	41
Pensioenlasten	28	27
	<u>383</u>	<u>346</u>

Gedurende het boekjaar 2018 bedroeg het gemiddeld aantal werknemers bij de onderneming, omgerekend naar volledige mensjaren 4,2 (2017: 4,0). Hiervan waren geen personen (2017 geen) werkzaam buiten Nederland. Deze personeelsomvang (gemiddeld aantal personen) is als volgt onder te verdelen naar verschillende personeelscategorieën:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Management	2	2,0
Productie en distributie	-	1,0
Research & Development	<u>2,2</u>	<u>1,0</u>
	<u>4,2</u>	<u>4,0</u>

32. Aandeel in resultaat van ondernemingen waarin wordt deelgenomen na belastingen

Dit betreft het aandeel van de onderneming in de resultaten van haar deelnemingen, waarvan een bedrag van € 1,4 miljoen (2017: € 1,2 miljoen) groepsmaatschappijen betreft.

33. Bezoldiging van bestuurders en commissarissen

Het bestuur van R&R Mechatronics International B.V. bestaat uit 1 persoon.

Op grond van de in artikel 383 lid 1 boek 2 BW opgenomen vrijstelling is derhalve geen melding gemaakt van de bezoldiging bestuurders.

34. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum geweest die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum dan wel van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening.

Zwaag, 26 juni 2019

De directie:

Gubernatio B.V.

J.C.A. Buis

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Statutaire bepalingen inzake resultaatbestemming

Ingevolge artikel 17 van de statuten van de onderneming staat de winst ter beschikking van de Algemene Vergadering, die deze geheel of gedeeltelijk kan bestemmen tot vorming van – of storting in – een of meer algemene of bijzondere reservefondsen. De houders van preferente aandelen hebben recht op een dividenduitkering van 8% van de door hen gehouden aandelen, indien en voor zover de jaarwinst daartoe toereikend is.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de aandeelhouders van R&R Mechatronics International B.V.

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018

Onze oordeelonthouding

Wij hebben opdracht gekregen de jaarrekening 2018 van R&R Mechatronics International B.V. te Zwaag te controleren.

Wij geven geen oordeel over de getrouwheid van de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening van de vennootschap. Vanwege het belang van de aangelegenheid(heden) beschreven in de paragraaf 'De basis voor onze oordeelonthouding' zijn wij niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons controleoordeel bij de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening te kunnen baseren bij de jaarrekening als geheel. De verkregen controle-informatie is wel geschikt als basis voor ons oordeel over de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018 met bijbehorende toelichting.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018;
2. de geconsolideerde en enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2018; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor onze oordeelonthouding

Het is niet mogelijk gebleken achteraf tot het oordeel te komen dat de balans per 31 december 2017 een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen, welk oordeel kan dienen als uitgangspunt voor de controle van de jaarrekening over het boekjaar 2018. Indien bedragen van genoemde balans anders zouden moeten luiden, zou dit van directe invloed zijn op de gepresenteerde resultaten over 2018. Als gevolg hiervan is onzekerheid blijven bestaan met betrekking tot de grootte en de samenstelling van het resultaat over 2018.

Wij zijn onafhankelijk van R&R Mechatronics International B.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Ter vergelijking opgenomen informatie niet gecontroleerd

Op de jaarrekening 2017 is geen accountantscontrole toegepast. Derhalve zijn de ter vergelijking opgenomen bedragen in de balansposten, de winst- en verliesrekening en de daaraan gerelateerde toelichtingen, evenals de ter vergelijking opgenomen bedragen in de mutatieoverzichten niet gecontroleerd.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens;

Vanwege het belang van de aangelegenheid/aangelegenheden beschreven in de paragraaf 'De basis voor onze oordeelonthouding' zijn wij niet in staat geweest om in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW te overwegen of de andere informatie al dan niet:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben opdracht gekregen de andere informatie te lezen en op basis van onze kennis en ons begrip, te verkrijgen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, te overwegen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW). In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden. Vanwege het belang van de aangelegenheid(heden) beschreven in de paragraaf 'De basis voor onze oordeelonthouding' zijn wij niet in staat geweest om voldoende en geschikte controle-informatie te verkrijgen om daarop ons oordeel te kunnen baseren bij de jaarrekening als geheel. De verkregen controle-informatie is wel geschikt als basis voor ons oordeel over de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018 met bijbehorende toelichting.

Haarlem, 26 juni 2019

RSM Netherlands Accountants N.V.

W.G.

J.C. van der Leek AA